Metodevedlegg – Hva bygger tillit til den offentlige forvaltningen?

Denne analysen undersøker hvilke holdninger som henger sammen med innbyggernes tillit til forvaltningen i Norge. Vi ser på hvor sannsynlig innbyggerne mener det er at myndighetene handler i tråd med gode verdier og med høy kompetanse i ulike situasjoner. Målet er å få innsikt i hvordan innbyggerne i Norge opplever offentlig forvaltning, og hvilke tiltak som kan bidra til å øke tilliten. Analysen er basert på OECD sin tillitsanalyse, som analyserer tillit på tvers av sine medlemsland. Du kan lese mer om denne her:

OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions 2026 Results | OECD

Om rammeverket

Det teoretiske rammeverket OECD har utviklet for å se på hva som har betydning for tillit, tar utgangspunkt i at tillit henger tett sammen med både opplevd rettferdighet og hvordan myndighetene fungerer i praksis. Rammeverket deler inn tillit i to hovedtyper: tillit til kompetanse (evnen til å levere gode resultater) og tillit til intensjoner (at myndighetene handler i tråd med gode verdier). Videre skiller man mellom tillit basert på resultater og tillit basert på verdier som integritet og åpenhet. Samlet sett bygger tillit på en kombinasjon av kompetanse og verdier, noe som også danner grunnlaget for OECD sitt rammeverk for institusjonell tillit.

Tillitsdrivere deles inn i følgende dimensjoner:

- **Kompetanse**
  - Pålitelighet i tjenesteleveranser
  - Evne til å reagere på innbyggernes behov
- **Verdier**
  - Åpenhet i beslutningsprosesser
  - Integritet i forvaltningen
  - Rettferdig behandling av innbyggere

Hvilke forventninger man har til myndighetene varierer mellom daglige tjenester, mer komplekse beslutninger, og hvilken livssituasjon man er i. Når offentlige institusjoner tilpasser seg disse forventningene, kan det styrke opplevelsen av trygghet, verdighet og respekt i befolkningen, og dermed øke tilliten.

Samtidig peker OECDs rammeverk på at tillit også påvirkes av forhold utenfor forvaltningens styring og tjenesteutøvelse. Dette gjelder blant annet muligheter for politisk innflytelse, sosioøkonomisk bakgrunn, samt erfaring med større livshendelser som alvorlig sykdom eller arbeidsledighet. Disse faktorene inngår ikke som hovedtema i denne

analysen, men utgjør en viktig del av den bredere forståelsen av hva som former tillit. Les mer om OECD sitt rammeverk i The OECD Trust Survey og artikkelen «An updated OECD framework on drivers of trust in public institutions to meet current and future challenges».

Datagrunnlag

Analysen vår bygger på data fra Innbyggerundersøkelsen til å måle tillit til offentlige institusjoner, tilfredshet med offentlige tjenester og de inkluderte bakgrunnsvariablene.

Innbyggerundersøkelsen er en nasjonal undersøkelse hvis formål er å måle innbyggernes vurderinger av det offentlige tjenestetilbudet og tilliten til offentlige myndigheter. Videre skal Innbyggerundersøkelsen følge utviklingen over tid, samt belyse forskjeller mellom ulike grupper i befolkningen.

Undersøkelsen gjennomføres av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) på oppdrag fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD). Den ble utført første gang i 2010, og er deretter videreført annethvert år. Siden 2024 er Innbyggerundersøkelsens spørsmål om tillit til offentlige institusjoner en del av nasjonalt program for offisiell statistikk.

Spørsmålene i undersøkelsen måler innbyggernes forventninger til myndighetene. Dette gir oss innsikt i hvordan innbyggerne opplever myndigheter og tjenester, og hvilke forventninger og opplevelser som har størst sammenheng med tillit. En viktig begrensning av dette er at dataene reflekterer innbyggerne sine forventninger, ikke den faktiske situasjonen.

For mer om Innbyggerundersøkelsen, se:

https://www.dfo.no/undersokelser/innbyggerundersokelsen/om-statistikken

I tillegg til data fra Innbyggerundersøkelsen bruker vi data fra SSB for variablene innbyggertall og sentralitet. Dette er tall for bostedskommunen til respondenten. Sentralitet er hentet fra SSB sin sentralitetsindeks, og måler gjennomsnittlig antall arbeidsplasser og kommersielle og statlige servicefunksjoner innen 90 minutters reise fra kommunen sine innbyggere.

Mer om sentralitet finner du her: Sentralitetsindeksen – SSB

Utfordringer

Analysen bruker Innbyggerundersøkelsen 2026 som datagrunnlag. 16 051 personer svarte på undersøkelsen. Innbyggerundersøkelsen hadde tre ulike spørreskjemaer hvor en av dem inneholdt OECD sine spørsmål om drivere for tillit. Denne delen hadde omtrent 5000 besvarelser, og det er disse som brukes i vår analyse.

Innbyggerundersøkelsen velger hvem som skal inviteres til undersøkelsen ved å gjennomføre et tilfeldig utvalg fra folkeregisteret. I tillegg gjør vi flere tiltak for å sørge for at dataen vi bruker er så representativt som mulig for Norges befolkning og mangfold. Dette øker sannsynlighetene for at funnene våre gjelder for hele befolkningen.

For mer om representativitet og usikkerhet i Innbyggerundersøkelsen 2026, se Om statistikken | DFØ.

Datainnsamlingen ble utført i september og oktober 2025, og reflekterer sammenhengen mellom driverne og tilliten til forvaltningen i den perioden. Når vi tolker tallene er det derfor viktig å ha i bakhodet at disse tallene kan endre seg over tid.

Det er også viktig å være klar over at resultatene fra analysen sier noe om sammenheng, men ikke nødvendigvis noe om årsaksretningen. Hvorvidt det er økninger i en driver som fører til økt tillit, eller økt tillit som fører til økning i en driver kan ikke denne analysen si noe om. Det er også mulig at det er en tredje faktor som ikke er inkludert i analysen som fører til sammenhengen mellom drivere og tillit til forvaltningen.

Metode

Fremgangsmåte

Metoden brukt i analysen er en OLS-regresjon med faste effekter på fylkesnivå med robuste standardfeil. Analysen er en tversnittanalyse. Metoden bruker surveyresponser på spørsmålet «Hvor stor eller liten tillit har du til de følgende institusjonene? Den offentlige forvaltningen» som avhengig variabel, hvor respondentene kan gi et svar på en skala fra 0 (ingen tillit) til 10 (full tillit).

Våre uavhengige variabler av interesse var et sett med 21 spørsmål (omtales som «drivere») designet av OECD som spør om respondentens holdning til ulike hypotetiske situasjoner. I tillegg inkluderte modellen 16 kontrollvariabler.

Samtidig viser ikke resultatet av modellen hele bilde. Formålet med analysen er ikke bare å identifisere hva som forklarer tilliten i Norge. Vi ønsker også å finne ut hvilke drivere som vil øke tilliten mest dersom en satser på den. For å gjøre dette er det også viktig å sette resultatet av modellen i sammenheng med fordelingen av besvarelser i hver driver. Det hjelper ikke å satse på en driver som har svært høy effekt, hvis flesteparten av innbyggere allerede har en positiv oppfatning til myndighetene knyttet til den driveren.

For å regne dette ut bruker vi en formel som OECD bruker i sin tillitsanalyse:

*Koeffisient * (0.8 – andel som oppgir 6 og høyere)*

Denne formelen ser på forbedringspotensialet hos en driver, det vil si andel som ikke besvarer 6 eller høyere, fra et tak på 80 prosent. Formelen inkluderer et tak ettersom det ikke er realistisk eller ønskelig å oppnå 100 prosent tillit.

Metodisk forskjell fra OECD sin fremgangsmåte

Vår analyse er i ganske stor grad ulik OECD sin. OECD bruker en binomial logistisk regresjonsmodell. OECD transformerer avhengig variabel fra 0-10 til 0 eller 1, hvor alle verdier fra 0 til og med 4 blir gjort til 0, og alle verdier fra og med 6 til 10 blir omgjort til 1. I denne prosessen velger OECD også å fjerne alle observasjoner som oppgir 5, da de anser dette som «nøytral».

For vår modell har vi valgt å gå vekk fra dette av to sentrale grunner. Den første er at vi ønsker at vår modell i større grad skal fange opp nyanser i dataene. En binomial modell vil ikke kunne se forskjell på personer som oppgir 6 på tillitsskalaen, og personer som oppgir 10 på tillitsskalaen, men med OLS er dette mulig. Dette er spesielt relevant for et land som Norge, som har høy tillit sammenliknet med andre land. Rundt 50 prosent av respondentene oppgir 6 eller høyere på tillit til forvaltning. Bare 30 prosent av respondentene oppgir 4 eller lavere. Dette betyr at mye av variasjonen i tillit kan observeres innenfor kategorien for høy tillit.

Ettersom respondentene også hadde mulighet til å svare «vet ikke», var vi også uenig i å fjerne respondenter som faller i kategorien nøytral, altså som oppga 5 på tillitsskalaen. Selv om vi er enig i at 5 anses som et midtpunkt, og at dette kan tolkes som nøytral eller «hverken høy eller lav tillit», er vi ikke enig at det tilsvarer «ingen mening».

Metodiske spesifikasjoner

Metoden vi har brukt er en OLS regresjon med faste effekter på fylke med robuste standardfeil. Vi har valgt å ha faste effekter på fylke for å kontrollere for variasjoner på tvers av fylkene og fange opp geografiske variasjoner. Det er i realiteten ingen forskjell mellom å gjøre dette og inkludere fylke som en kontrollvariabel, men det gir oss et litt ryddigere resultat. Vi vurderte også å inkludere data fra tidligere år, og i så fall ville metoden også ha latt oss ha faste effekter over tid. Modellen inkluderer robuste standardfeil da vi finner heteroskedastisitet.

De inkluderte bakgrunnsvariablene er valgt basert på teoretisk relevans. Vi har så testet ulike spesifikasjoner som inkluderer ulike kombinasjoner av relevante bakgrunnsvariabler, og sett hvilke som gir best forklaringskraft ved å vurdere adjusted r^2 og within adjusted r^2. De endelige spesifikasjonene for modellen var de som gav best forklaringskraft.

Metodologiske utfordringer

I prosessen av å designe analysen vår var en sentral utfordring hvorvidt vi skulle ha en modell med alle driverne samlet, eller kjøre en modell for hver driver. Når vi testet for multikorrelasjon fant vi at alle driverne hadde høy grad av multikorrelasjon med hverandre. Samtidig var det kun to drivere som falt utenfor aksepterte rammer, Q103_21 og Q103_22.

Totalt inkluderte modellen 37 uavhengige variabler. Det store antallet variabler øker sjansen for overfitting, og må gjøres med omhu. Vi gjennomførte derfor også et sett med modeller som inneholdt en og en driver. Driverne i disse modellene hadde kraftig reduserte p-verdier, og i de fleste tilfeller stor økning i effekt.

Ettersom et viktig mål med analysen er se på effekten av driverne på tillit i sammenheng med hverandre, bestemte vi at den samlede modellen var mer hensiktsmessig. Til tross for at multikorrelasjon var høy, var det kun én kombinasjon av variabler hvor vi fant effekt utenfor akseptable rammer. Da Q103_21 ikke er signifikant også når Q103_22 utelukkes fra modellen, samt at Q103_21 har høyere multikorrelasjon med resten av driverne, besluttet vi at den skulle utelukkes.

Alternative utforminger som ble vurdert

Under gjennomføringen av analysen testet og vurderte vi andre alternative utforminger. Vi utforsket binominal logistisk regresjon, interaction effects, flernivåregresjon og kausal inferens. Vi landet likevel på en OLS regresjon med faste effekter, da dette var metoden vi vurderte som mest forsvarlig, både teoretisk og i praktisk gjennomføring.

Variabeloversikt

Drivere

Q103_11	Sannsynlighet for rettferdig behandling ved søknad om hjelp eller støtte fra det offentlige
Q103_12	Sannsynlighet for at en offentlig ansatt IKKE tar imot penger for raskere saksbehandling
Q103_13	Sannsynlighet for at Stortinget klarer å holde regjeringen ansvarlig
Q103_14	Sannsynlighet for at myndighetene IKKE tar valg som er skadelig for samfunnet generelt til fordel for bedrifter
Q103_15	Sannsynligheten for at innovative ideer til forbedring av offentlige tjenester iverksettes
Q103_16	Sannsynlighet for at et tiltak blir endret dersom over halvparten av befolkningen er motstander til den
Q103_17	Sannsynlighet for at myndighetene tar beslutninger basert på best mulig kunnskap, forskning og statistikk

Q103_18	Sannsynlighet for at myndighetene er forberedt til å ivareta innbyggernes liv og helse ved en nødsituasjon
Q103_19	Sannsynlighet for at myndighetene regulerer ny teknologi på en måte som hjelper innbyggere og virksomheter å ta den i bruk
Q103_2	Sannsynligheten for at en politiker IKKE tar imot en godt betalt jobb i næringslivet i bytte mot en politisk tjeneste
Q103_20	Sannsynlighet for at myndighetene forklarer hvordan en reform som gjennomføres påvirker befolkningen
Q103_21	Sannsynlighet for at myndighetene tar hensyn til meninger gitt i en høring
Q103_22	Sannsynlighet for at Stortinget tar hensyn til behov på tvers av regioner og befolkningsgrupper når de diskuterer et nytt politisk tiltak
Q103_23	Sannsynlighet for at myndighetene vil gi passende hjelp til personer rammet av en økonomisk krise
Q103_24	Sannsynligheten for at en Stortingsrepresentant svarer på en rimelig måte når de blir kontaktet av befolkningen
Q103_25	Sannsynligheten for at en offentlig ansatt ville hjulpet heller enn straffet ved feil på skattemelding eller søknad om trygd
Q103_26	Sannsynligheten for at offentlige tjenester ville raskt tilpasse seg endrede behov i samfunnet
Q103_3	Sannsynligheten for at en tjeneste blir forbedret dersom mange klager
Q103_7	Sannsynligheten for at personlige opplysninger delt med en offentlig myndighet kun blir brukt til legitime formål
Q103_8	Sannsynligheten for at personer som bor i et område får mulighet til å påvirke beslutninger som angår det
Q103_9	Sannsynligheten for at informasjon om bruk av en offentlig tjeneste er lett tilgjengelig

Bakgrunnsvariabler

alder	Respondentens alder
kjonn	Respondentens kjønn
sentralitet_verdi	Sentralitetsscore til kommunen respondenten bor i
Folketall	Antall innbyggere i kommunen respondenten bor i
Lonn_int	Husstandsinntekt
Hoyesteutdanning_int	Høyeste fullførte utdanning
Syssel	Sysselsettingsstatus
Q424	Hvor bekymret er du for husstandens økonomi og velferd de neste to årene?
Q429	Vil du beskrive deg selv som et medlem av en gruppe som diskrimineres i Norge?
funksjon	Om respondenten har oppgitt at de har en funksjonsnedsettelse
stemt_valgvinner	Om respondenten stemte på partiblokken som vant valget i 2026